

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 25.— Cor.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
Pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loz
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se în-
napolază.

ROMÂNUL

Ranița.

— Un studiu de actualitate. —

București, Septembrie.

Este bine cunoscut, că ranița obosește mult pe soldatul infanterist mai ales vremea călduroasă și ploioasă.

Pe timpul manevrelor chiar, când temperatura este mai scăzută și greutatea raniței mică ca în război, se observă că soldatul simte foarte mult din cauza purtatului raniței și ajunge la etapă foarte obosit, cu forțele foarte slabe.

Când căldurile sunt mai mari și distanțele străbătute mai lungi, trupele de infanterie simțesc încă și mai greu și adeseori lasă în urmă o mulțime de întârziți și căzuți, doborâți de greutatea povarei din spinare pe care ei mai pot purta.

Dacă însă, tot în manevre, în vederea unei combinațiuni se hotărăște vre-un corp de infanterie să meargă să ocupe un punct important la mare distanță și ca să ajungă mai repede și fără mare oboseală, ranițele oamenilor se transportă în trăsuri, atunci observăm că, cu toată lungimea marșului, aspectul și starea trupelor se schimbă ca prin minune odată rămân continuu bine dispuși, par puțin obosiți și în stare să intre în luptă cu tot elanul și entuziasmul.

În campanie cauzele de oboseală se măresc considerabil.

Soldatul poartă o greutate și mai mare în manevre, căci i se adaugă cartușele, munițiile de rezervă și altele. Este nevoie să se lupte pe căldurile cele mai mari și în zilele de vară; este nevoie să meargă de

multe ori noaptea ca a doua zi de dimineață să intre în luptă; trebuie să lupte mai multe zile într'una, ziua și noaptea, pentru a învinge pe inamic și după aceea trebuie iarăși să meargă zile întregi, urmărind de aproape pe inamic, pentru a culege roadele victoriei.

Pentru asemenea sforțări extraordinare trebuie trupe foarte rezistente și cu mult elan, trupe al căror entuziasm și rezistență să fie menținute cât mai mult prin înlăturarea cauzelor care provoacă omenilor mari oboșeli.

Nu se poate însă atinge acest scop decât numai prin ușurarea greutății purtate de oameni în campanie în general, și prin suprimarea raniței infanteristului, în special.

În adevăr, ranița alterează vigoarea, rezistența și elanul infanteristului și îl predispune la defensivă; din contră, lipsa raniței îl obosește mult mai puțin și îl face cu totul ofensiv.

În multe bătălii, infanteria a fost trimisă în lupte fără ranițe, tocmai pentru a o scuti de prea marile oboșeli cauzate de călduri și de dificultățile trenului, de necesitatea de a se adăposti cu îngrijire după accidentele terenului și de a străbate în alii rezezi terenurile descoperite, în fine pentru a face această trupă mai mobilă și mai ofensivă.

Astfel în campania din 1877 la prima bătălie de la Plevna, regimentul de la Costroma a pornit la atac fără raniți, pe care le lăsase la Sgalincea.

Se știe că acest regiment s'a luptat cu un avânt extraordinar, care de sigur se datorește în parte, faptului că soldatul nu purta în spinare povara raniței care l'ar fi domolit repede și l'ar fi împiedecat în mișcări.

De asemenea trupele române, tot în această campanie, au fost trimise adeseori la atac fără raniți spre a fi mai impetuoase.

În războiul ruso-japonez găsim încă multe exemple în care trupele au fost trimise în luptă fără raniți.

În campania noastră din anul trecut (1913) s'a întâmplat adeseori că trupele care erau destinate pentru recunoașteri sau ca trupe de siguranță pe terenurile accidentale din trecătorile Balcanilor, să fie trimise fără raniți; cu modul acesta numai au putut să se urce pe pozițiuni care erau considerate ca neaccesibile.

Considerațiunile precedente, precum și faptul că soldatul român suportă cu greu povara raniței, fără de care însă prin temperamentul său ar fi capabil de sforțările cele mai eroice, ne conduce la ideea de a ne gândi serios la suprimarea raniței.

Ranița, această bază de operație de altă dată a soldatului, s'a învechit și trebuie înlocuită prin alte mijloace.

Ea a devenit astăzi prea obositoare pentru soldat și deosebit de aceasta îl împiedecă de a trage tot folosul din arma sa perfecționată, neputând să ochească bine din cauza curelelor care îl strâng de toate părțile.

Această chestiune este de o importanță capitală pentru noi și nu trebuie a se mai întârzia cu rezolvirea ei.

Rușii au simțit și ei nevoia de a se scăpa de raniță și au desființat-o la trupele de infanterie.

Noi propunem de asemenea de a se desființa ranița fără însă de a se scădea din echipament, strictul necesar la mobilizare.

Armata franceză.

Charles Humbert în calitate de secretar general al senatoarei armatei, a arătat lipsa de mijlocuri în armata franceză; iar ministrul de război D. Messimy, deși a căutat să găsească oare cum declarațiile D-lui Humbert, să nu aibă putut să acopere în totul lipsurile armatei, D. Humbert a arătat inferioritatea artileriei franceze, lipsa de aprovizionări, lipsa în administrație făcând paralela cu armata germană și susținând că chiar după acordarea de 420 milioane în 1913 armata franceză va fi modestă față de cea germană.

În declarațiunile, au produs o consternare mare în senatoarii francezi, ceea ce a făcut pe D. Clemenceau și Boudenot să ceară o

prezență discursul său asupra lipsurilor curente următoarele:

„Am făcut guvernul în 1913 că nu a arătat în toate lipsurile. — S'a lăsat a crede că serviciului de 3 ani armata franceză s'a îmbunătățit și numărul, ori nimic nu este exact și mai periculos ca această creștere. — Dacă la război numărul este un factor important, direcțiunea, instrucțiunea și organizația sunt factorii deopotrivă de importanți și fără de care importanța merge crescând pe măsură ce știința militară face progrese. Charles

ministru de război cerând creditele a zis: La război, efectivele noastre mari nu vor fi suficiente ori care ar fi valoarea trupelor, dacă armata nu dispune de arme, de muniții perfecționate pe care știința le transformă continuu, dacă piețele noastre culante nu sunt puse în stare de a rezista armelor cu bătaie și putere mare, a armelor vecine. Aceste idei călăuzesc pe conducătorii armatei germane pentru pregătirea lor de război.

În realitate, eforturile germanilor n'au fost urmărite în Franța și dau ca probă faptul că ministrul de război al Franței în 1912 a adresat statului major o notă cerând să-i arate ce măsuri a luat și va lua pentru a răspunde eforturilor de pregătire ale germanilor. Cu alte cuvinte în fața unui astfel de dezechilibru, ministrul n'a găsit altceva mai bun de făcut decât să ceară un referat ca și cum ar fi vorba de un excedent oarecare.

În 1912, prin diferite scrisori și interveniri am atras atenția asupra acestei periculoase stări de lucruri.

Am atras în special atenția că, întrebându-l activitatea noastră numai pentru invenții și proiecte, fără a trece la realizări, noi ne vom găsi într'o zi expuși a mai suferi o înfrângere. Mi-am dat socoteala că președintele consiliului era în neputință a scutura apatia serviciilor de războiului, și m'am hotărât de a cere colegilor mei din comisiune de a alătura eforturile lor alături de mine.

Comisiunea a elaborat un chestionar pe care l'a trimis ministrului de război, provocând oarecare emoții. Ca urmare după câțva timp ministrul de război a solicitat colegului său de la finanțe autorizația de a cheltui 100 milioane în afară de buget. Ministrul de finanțe, a refuzat cererea înainte de a avea un program de ansamblu. În fine, a urmat, un program de 500 milioane. Acesta este istoricul creditului acordat și asupra căruia D. Humbert revine arătând că nu este suficient.

La alcătuirea lui serviciile ministrului și în special statul-major — sub pretextul secretului — a ascuns adesea adevărul.

Aci, d. Humbert face un proces întreg exagerării secretului, care, mai mult acoperă neajunsurile și incompetențe interioare, decât valoarea și forța armatei. Sub acest raport d. Freycinet, în 1899, pe când era ministru de război, se exprima astfel în cameră: Se crede că există în armate un mare număr de secrete. — Este o greșală. — Nu sunt de cât foarte puține secrete.

Iată comparațiile ce face d. Humbert cu armata germană și relele ce constată d-sa asupra armatei franceze.

Artileria.

Corpurile de armată franceze au 120 tunuri de 75 — la care germanii opun 160 piese și anume:

108 tunuri de 77 m.m.

36 obuziere de 105.

Propunem ca soldatul să poarte pe el:

1. Un sac (ca cel de pesmeți) în care să se puie un rând de priminele, o pereche de opinci ca încălțăminte de rezervă, o perie și ceva accesorii pentru cusut.

2. Un sac de pesmeți pentru hrana zilnică în care să se mai puie o parte din cartușele ce trebuiesc purtate de om.

3. Centuronul de care se va agăța baioneta și uneltele de săpat și de care se va prinde sacii de pe umeri.

4. În fine o cartușieră bandulieră.

Soldatul va lua cu el un singur rând de haină, acela cu care este îmbrăcat. Va lua și mantaua care va fi necesară soldatului în campanie chiar pe timpul verii, căci în totdeauna va avea nevoie de o haină calduroasă după o ploaie sau pe timpul nopților răcoaroase în regiunile înalte sau muntoase.

Cortul va fi și el necesar în campanie căci în regiunile din jurul nostru localitățile fiind rare, va servi la adăpostirea soldatului pe timpul nopții.

Rușii poartă amândouă aceste efecte în bandulieră.

Ni se pare însă, că acest dispozitiv este incomod; obosește pe soldat și-l împiedecă la întrebuintarea armei.

De aceea, noi propunem ca aceste efecte să fie puse la trăsuri, rămânând soldatul mai liber și mai ușor.

Colonel Alex. Referendaru.

(Va urma)

Listele electorale.

Nr. 4659 Șc. ex. 1914.

Notă oficială.

Domnul Ministru de culte și instrucțiune publică ne trimite sub 10 Iulie a. c. Nr. 3045 în copie ordinațiunea referitoare la § 73 al art. de lege XIV din 1913 despre alegerea deputaților în parlament adresată tuturor autorităților, oficiilor, institutelor și respective școlilor subordonate cu aceea cercetare, ca în acelaș senz

să îndrumăm și noi autoritățile noastre bisericesti, officii, institute, respective școli.

Copia ordinațiunii ministeriale de sub 10 Iulie a. c. Nr. 3045 este:

Pe baza § 73 al art. de lege XIV din 1913 despre alegerea deputaților parlamentari, toate extrasele, atestatele și ori ce documente, referitoare la lista alegătorilor sunt scutite de timbru și întrucât art. de lege XIV din 1913 nu prevede alte dispoziții trebuie să se facă gratuit.

Deoarece s'a întâmplat de repetite ori, că unii nu voiau a se supune dispozițiilor legii, provoc autoritățile, officii, institutele, respective școlile de sub jurisdicțiunea mea, ca dispozițiunile §-lui citat să le observe cu toată strictetea.

Pentru evitarea eventualelor abuzuri ordonez, ca pe atestate, extrase și ori ce documente să se introducă clauzula următoare: „Atestatul (extras, document) de față s'a făcut pe baza §-lui 73 al art. de lege XIV din 1913 scutit de timbru și exclusiv numai pentru adevărarea dreptului de alegător”.

Acestea se comunică tuturor celor interesați, spre știre și acomodare.

Caransebes, din sedința conz. școl. ținută în 2 Septemvrie 1914.

Dr. E. Miron Cristea,
episcop.

Primul cuvânt al noului Pontifice.

Încă înainte de a păși în lume cu enciclica obicinuită îndreptată către toți episcopii lumii catolice, deja la câteva zile după întronizare, noul vicar alui Hristos, Benedict al XV-lea, a lansat un calduros apel de pace, care a fost viu comentat de întreaga presa. S'a ocupat de el și presa română din Ardeal, nici una dintre publicațiile noastre nu l'a dat însă în întregime. De aceea în credință, că prin publicarea lui facem bun serviciu acțiunii pentru pace, care tot mai mult începe să fie dorită de sufletele creștine, lăsăm să urmeze în întregime traducerea românească a primului cuvânt al noului cap al bisericii lui Hristos.

Iată-o:

„Acum, după ce am ocupat catedra sf. Petru, deși conștii despre aceea cât de insuficienți suntem pentru o misiune atât de înaltă, ne închinăm cu cea mai mare venerare înaintea voinței tainice a providenței dumnezeiești, care a ridicat smerita noastră persoană la o înălțime atât de sublimă. Și, deși nu suntem înzestrați cu însușirile recerute, am primit totuș cu încredere guvernarea Preaînaltului Vicariat, încrezându-ne în bunătatea lui Dumnezeu și în nădejdea firmă, că Acela, care ne-a

pus pe umeri cea mai grea sarcină a dignității, ne va dăruie și destoinicia și puterile de lipsă.

Abia ne-am aruncat însă privirea de pe această culme apostolică asupra întregii turme, pe care Domnul a încredințat-o grijei noastre, ne-a cuprins o groază și mâhnire inexprimabilă la vederea înfiorătoare a groaznicului și marelui războiu, care ne prezintă o parte foarte mare a Europei în țărâș și foc, roșită de sânge creștin. Fără îndoială, că bunului Păstor, Iuș Isus Hristos, pe care înlocuindu-l guvernăm biserica, îi suntem datori cu aceea, ca întreaga lui turmă să o putem îmbrățișa cu sentimentul iubirii de tată. Deoarece însă, după pilda aceluiaș Mântuitor, pentru mântuirea acesteia trebuie să fim — precum și suntem — gata de-a ne da și viața, avem intențiunea firmă, că întrucât numai ne stă în putere, să nu întrelăsăm nimica, ce este potrivit să grăbească sfârșitul primejdiei existente.

Între astfel de împrejurări, încă înainte de a ne îndrepta — după cum este obiceiul și tradiția Pontificilor romani la începutul acestei slujbe a lor — cu enciclică către toți episcopii, nu putem întrelăsa să nu reînviem cuvintele preasfințitului și în veci neuitatului nostru predecesor, a marelui Piu X, pe cari, la erumperea războiului, i le-a inspirat îngrijorarea și iubirea apostolică ce a simțit față de neamul omenesc. De aceea, în vreme ce și noi ne rugăm lui Dumnezeu, că cându-ne ochii și sufletul spre Ceruri, după ce ne-a îndemnat el atât de stăruitor, la rândul nostru îndemn și rog și eu pe toți fiii bisericii, și mai cu seamă pe aceia, cari se țin de ordul sacru, ca fără încetare să fie perseveranți în rugăciunile smerite ale singurătății, iar în public să fie gata la slujbe dese rugându-se lui Dumnezeu, Judecătorului și Domnului a toate, că amintindu-și de mila lui, să ia de pe noi acest „biciu al mâinii” sale, cu care lovește neamurile drept o pedeapsă a celor păcătoși.

Să ne rugăm, ca Preacurata Fecioară, Mama lui Dumnezeu, a cărei preafericită ziuă a născut o prăznuim chiar astăzi, să ne fie de ajutor și să sprijinească rugă comună, să reverse ca un răsărit de pace” o lumină senină asupra omenirii suferitoare, căci doar ea a născut pe Acela, care Vecinicul Părinte a voit să împăciuiască toate, prefăcând cu sângele crucii sale atât ce sunt pe pământ cât și acele ce sunt în ceruri.

Iar pe aceia, cari stăpănesc, pe cărmuitorii popoarelor, cu insistență îi rugăm, ca în interesul binelui societății omenesti să-și predispună de la suferințele pentru încetarea tuturor ostilităților. Să cumpănească, că viața aceasta trecătoare și alină este însoțită de prea multă mizerie și suferință, ce să trebuiesc să o facem și mai plină de mizerie și de suferințe. Se cade ca ei să vreaie, că căzute asupra noastră și vărsării de sânge omenesc să i se pună capăt. Grăbească-se deci să înceapă pertractările de pace și să-și deie mâna. Făcând așa, vor fi răsplătiți din partea lui De-

16 obuziere grele de 150.

Artileria grea de campanie au:

Tunuri lungi de 10 cm. cu bătae 10 klm. cu obuz de 18 kilo.

Tunuri lungi de 13 cm. cu bătae 14 klm. cu obuz de 40 kilo.

Mortiere de 21 cm. cu bătae de 9 klm. cu obuz de 120 kg.

La acestea francezii nu pot opune decât mortierul de 270 care nu mai răspunde necesităților actuale de războiu.

Francezii au 80.000 de proiectile în două hangare în condițiuni foarte proaste. S'a cerut construirea de magazii însă ministerul de războiu abia în 1914 a dat credite pentru 4 magazii, desigur că celelalte 20 ce mai trebuiesc nu se vor termina nici peste cinci ani.

Franța a furnizat tunuri pentru toate puterile, chiar pentru cele dușmane, numai pentru ea nu a furnizat.

Bucătăriile rulante și materiale. — Incercările și experiențele pentru aceste bucătării au început în 1905 s'au experimentat continuu, cu toate astea nici azi nu s'a fixat dacă se vor adapta pe 4 ori 2 roate, cu vatră sau nu, și dacă metalul va fi oțel, fier, nichel ori bimetal.

Sunt rapoarte ale comandanților de corp de armată care arată că ustensilele de campanie sânt în stare rea, furgoanele de campanie (Md.

1874) n'au soliditate, harnașamentul pentru căi de rechiziție nu este în raport cu talia lor, aprovizionarea de potcovărie nu este făcută, cărora, însă nu li s'a dat nici urmare.

Ușurarea infanteriei. De 18 ani au lucrat comisii, sub comisii, delegații de comisii, secțiuni tehnice, totuș până acum nici un progres în acest sens. Ba încă la noi s'a găsit un mijloc curios de a ușura infanteria lăsând asupra lui numai 80 de cartușe și numai o zi de hrană, pe când germanii, grație unui echipament ușor poartă 150 cartușe, 2 zile hrană și o pânză de cort.

Încălțăminte. Lipsește 2 milioane de perechi de încălțăminte, deoarece cele 900.000 de încălțăminte model vechiu fabricate de 3 ani sânt de neîntrebuințat. Va trebui un model ușor de cipici.

Inspirându-se de ideile Napoleoniene, trebuiesc trei perechi de încălțăminte pentru fiecare soldat, din care 2 asupra lui și una la trenuri.

Fortificațiile.

Punctul important dela Montmédy, a cărui bază este pusă din timpul lui Carol Quintul care se găsește bine plasat pentru a apăra ieșirea tunelului de pe linia Luxembourg-Montmédy-Sedan Mezieres, este încă nearmat, pe când la Germani, un singur punct de pe frontieră nu a rămas neîntărit, ba încă, alte noi lucrări de fortificație se fac la Thionville, în lungul Mo-

selei, la Instein, Tullingen, Neuf Brisach, Fribourg, etc. În special Germanii au pus multă grijă pentru armarea fortificațiilor cu artilerie de asediu. La Metz, spre exemplu, prima linie de apărare a fost împinsă la 12 km. de oraș, urmând această linie cu 32 tunuri de 15 cm. cu bătae la 18 klm.

Mijloace de comunicație. Lipsesc în cea mai mare parte. În special telegrafia fără fir este mult inferioară celei germane. În Germania există 15 companii de radiotelegrafie, pe când în Franța numai 2. La fiecare divizie germană serviciile de artilerie sânt prevăzute cu un post de telegrafie. În Franța aproape nimic.

Concluzii.

Graba cu care acordăm azi creditele și care am acordat de câte ori s'a cerut, probează că nu lipsa de bani a fost întotdeauna cauza inferiorității noastre. Trebuie altceva decât credite. Trebuie mai presus de orice reformarea organizațiunii și a mentalității serviciilor conducătoare ale armatei noastre.

Statul major general ia deciziuni fără să dea seamă cum se poate aplica. Sânt asemănătoare cu deciziunile dela jocul de războiu care se mănuesc armatele fără a ține seamă de dificultățile de transport, de comunicațiuni, de aprovizionare, etc. Se interesează prea puțin de chestiunile de organizațiune generală și prea mult de persoane.

precum și din partea respectivelor popoare câștiga mari merite înaintea societății culte a oamenilor.

Mai știe apoi, că prin aceasta și Nouă, cari unei atât de mari perturbări a stărilor nu puțină greutate întru împlinirea datoroastrelor apostolice, ne fac cu adevărat cel mai dorit lucru.

În Vatican la 8 Septembrie, ziua nașterii papei Pío al 10-lea, anul 1914.

Benedict XV”.

ca îndemnul curate și sincere venite dintr-un atît de competent cum este catedra sf. Petru să nu fie „glasul celui ce strigă în pustie”. („Cultura Creștină”).

pe câmpul de război.

I.

28/IX. 1914.

La istoria regimentului 63 alcătuit de viitorii regi, al II-lea de graniță s'au adăus noi fapte de vitejie, de îndrăzneală, și nepoții au dovedit vrednici de moșii și strămoșii. În luptă s'au recunoscut oficioasă calitățile superioare a soldatului român, prin distincții și laude. De o tenacitate rară, supoartă și îndrăzneală în demersul luptelor recente grevate par supraomenești, au năvălit în luptă în horă și au dovedit aptitudini prin cari au fost distins cu „medalia mare de aur” și „medalia mare de argint etc. despre care voi raporta mai târziu. În fața acestor fapte neperitoare de eroism, de loialitate în serviciul patriei, cred că vor înceta limbile să se lăture și Românilor își va primi drepturile care s'au făcut vrednic prin faptele sale, să alcătuiască un minunat episod în istoria războiului. — A. S. Munteanu.

II.

27/IX. 1914.

Stimate Dle D.!

Numărul din 8/IX, mi-a pricinuit nespuse plăceri. Primiți mulțăminte și de e posibil mai multe.

Noi am trecut prin multe încercări, cari pus la proba cea mai crâncenă trupele noastre. În schimb vitejia și rezistența alor noștri a uitat pe toți. 5 zile și 6 nopți a ținut în locul cu o putere vrăjmasă de 3—4 ori de mare. Dușmanul a suferit pierderi uriașe. Din rostul unui prizonier rus am auzit, că nr. morților și răniților la ei e mai mare decât al celor rămași în viață. Voi scrie mai des. Cu stimă Isaicu cap.

Această anarhie se agravează încă și din cauza misterului cu care se înconjoară diferite servicii din minister. Ei nu lasă să se vadă decât numai o față strălucitoare care atrage aclamațiile.

Nestabilitatea ministerială, organizarea viciușă a serviciilor din administrația centrală, răspunderea, imposibilitatea de control servicii din afară, iată adevăratele cauze ale situației în care ne găsim, și iată pentru ce nu putem să ieșim din ele decât grație acestui scandal care delata o comisiune parlamentară obligată a se institui statului major general și ministerului de război pentru a cere reformele militare cele mai imperios necesare.

Războiul.

Pierderile Rușilor.

Roma. — Ziarele de aici anunță: Ambasada austro-ungară de aici publică următorul comunicat oficial: Rușii au pierdut până acum 250 mii de prizonieri și 1500 tunuri. Dacă mai adăugăm încă un atît de mare număr de morți și răniți, în cazul acesta pierderile Rușilor sunt jumătate milion de oameni. Această pierdere este ireparabilă chiar și în urma marilor rezerve de cari dispune Rusia, mai ales, că ea a pierdut $\frac{1}{4}$ parte din întreg parcul artileriei. (Bir. de presă al min. de int.).

De pe câmpul de luptă franco-german și ruso-german.

Berlin. — Dela Cartierul general se comunică cu datul de 3 Oct. seara:

— În urma atacului nostru împotriva Antwerpenului au căzut forturile Lierre, Waelhelm, Königshook precum și redutele dintre acestea. Am mai cucerit și 30 tunuri. Prin spărtura ce am făcut în linia forturilor externe ni s'a făcut posibil atacarea liniei forturilor interne și a orașului.

Pe câmpul de luptă dela Ost corpul de armată 23 siberian și resturile corpului de armată 22, cari se aflau în flancul stâng al forțelor armate rusești în ofensivă, după o luptă crâncenă de două zile la Augustow au suferit înfrângere. Am capturat peste 2000 de prizonieri, numeroase tunuri și mitraliere. (Ag. Wolff).

Hazul războiului.

Deodată cu refugiarea la Bordeaux a dlui Poincaré și a miniștrilor francezi, au plecat din Paris spre orașul dela mare numărăși corifeii ai politicii, jurnalistice și societății. Cei mai viteji între viteji, acei cari tocmai predicau despre o rezistență cât mai aprigă a armelor franceze, Clemenceau, Hanoteaux, Pichon, Alfred Capus și Robert de Fleurs dela Figaro, și nenumărați alții căutară și găsiră un pretext pentru să părăsească, la prima bubuitură de tun, capitala.

Redacția ziarului *Le temps* s'a întors iarăși la Paris și în numărul dela 24 Septembrie al acestui ziar istoricul și academicianul Lavisserie scrie un încântător articol, prin care spune câteva adevăruri „refugiaților”, îndeosebi dlui Gabriel Hanoteaux. Anume, în *Petite Gironde* și *Figaro*, sub titlul „capitala Bordeaux” Hanoteaux adresează un articol celor ce vorbesc de o întoarcere la Paris. El zicea:

„Este prea de timpuriu pentru întoarcere. Noi am venit la Bordeaux pentru ca să organizăm învingerea. Trebuie să rămânem în Bordeaux care este cetatea noastră. Franța nu se va plânge că și-a duplat forțele și Parisul nu se va rușina dacă zăbovește mai multă vreme în Bordeaux, în Bordeaux-ul care se bucură de frumosul rol militar și strategic al unei capitale”.

De sigur, domnul Hanoteaux a găsit foarte fericite expresii pentru a motiva fuga sa, însă el este un om privat, fără un post de diplomat ori așa ceva ca să poată da contribuții pentru „organizare”.

Ernest Lavisserie care a rămas în Paris, i răspunde cu o ironie prietenească:

„Aceste rânduri, în cari câteva cuvinte, de pildă cele din urmă cari nu pot fi înțelese, m'au deconcertat. Niciodată n'aș fi cugetat că efectul strămutării guvernului să fie o dublare a forțelor noastre. Dacă noi ne-am fi cugetat mai de timpuriu la așa ceva, am fi împărțit cabinetul în Bordeaux, Toulouse, Marseille și Lyon și ne-am fi împărțit forțele. Și iarăși, nu cred că domnul Hanoteaux să fie chemat, ca împreună cu persoanele pe cari le înțelege sub „noi”, să organizeze învingerea. „Parisul nu se va rușina dacă va rămânea mai multă vreme în Bordeaux”.

De câmpul de luptă din Bosnia.

Budapesta. — Faptul, că numeroase trupe sârbești și muntenege înaintază în interiorul Bosniei ne-au silit să trimitem numeroase forțe și aci pe teritorii departe de terenul unde

se dau luptele principale. Cea dintâi acțiune a noastră aci a și avut rezultat favorabil: după o crâncenă luptă de două zile am înfrânt complet două brigăzi muntenege, și anume brigada de Spuzka sub comanda generalului Vucovici și brigada de Zetzka sub comanda generalului Rajevici și le-am respins până la Foča.

Aceste trupe s'au retras în desordine dincolo de granița țării, părăsind neînsemnata pradă ce luaseră din Bosnia. Și de astădată numeroși soldați ai noștri din patrurile de recunoaștere între cari și un sublocotenent aspirant au fost găsiți mutilați în mod bestial.

Un jumătate batalion al nostru din nordul Bosniei a prins o întreagă divizie sârbească. — Potierek, gen. (Bir. de presă al min. de int.).

LUPTA DELA HOSSZUMEZÖ.

Sătmar. — Cenzurată. — După evacuarea Sighetului-Marmatei trupele noastre, cari din cauza Rușilor în număr mult mai mare decât ai noștri se retraseră în șesul râului Tisa, în excelentele pozițiuni dela Hosszumezö, unde așteptau ajutoarele din toate părțile, au început ofensiva împotriva dușmanului.

Lupta dela Hosszumezö a început să fie favorabilă nouă; avem ferma convingere că în curând Rușii vor fi alungați peste graniță și astfel strămtorile din nou vor ajunge în mâna noastră.

După știri sosite aci, luptele noastre din Ung și Berg nu numai au alungat pe dușman de pe teritoriul țării, ci îl și urmărește în strămtori.

RUȘII AU OCUPAT SIGHETUL-MARMAȚIEI.

Budapesta. — Ziarul „Magyarország” anunță:

— Vineri seara o sotnie de Cazaci a intrat în orașul Sighetul-Marmatei. 40 de cetățeni în frunte cu primarul orașului și cu rabbi au rugat pe comandantul trupelor rusești să fie îndurătoare față de populație. Comandantul a promis că nimănui nu i se va face vre-un rău.

Armatele în Galiția.

Retragerea strategică. — Rușii în Carpați. — Valoarea trupelor galițiene.

De câțva timp domnește liniște pe câmpul de luptă galițian; însă numai liniștea care se întinde înainte de un orcan. Aproape două milioane de luptători stau față în față în Galiția și pândesc slăbiciunea dușmanului pentru a-și asigura avansul atacului celui mai favorabil.

Am văzut o retragere strategică a armatei austro-ungare din ținutul Lembergului spre Przemysl dela țărmurile Vistulei și Lublin spre vest. Cetatea puternică a Carpaților, râul San și Vistula au fost alese fără să se fi făcut prea evidentă presiunea rusească. Dușmanul Austro-Ungariei și-a paralizat forțele. Dacă noi n'am știut-o aceasta, o astfel de împrejurare trebuie să dea cea mai mare încredere în puterea de rezistență a aliatului nostru. Massele rusești au înaintat încet spre Lemberg și pe cursurile râurilor din nordvestul acestui oraș, s'au organizat, recules și și-au construit întărituri nouă, până ce s'au așezat cu aripa stângă a armatei în fața cetății Przemysl. Multe milioane a aruncat Rusia spionilor tuturor națiunilor din dubla monarhie, îndeosebi acelor cari ar putea servi aducerea materialului este linia forturilor Przemyslului. Tradările însă n'au scăzut întru nimic valoarea forțelor de rezistență și n'a avut nici o influință asupra spiritului garnizoanei.

Nu se va putea ști, care linie este aleasă acum ca așezare principală, din partea armatei de câmp austro-ungare. Zilele viitoare vor arăta că conducerea armatei n'a plănuț așezarea în vestul Sanului. Părți din armata rusească au pregătit nouă planuri, cari însă numai pentru aceea au însemnătate pentru că să întărească sufletele slabe de cari dispun în abundență. Aripa stângă a armatei rusești s'a întins până la linia de nord a Carpaților. Incercase întâia oară să facă și atacuri paralele, în linia de sud a Carpaților, dar armata austro-ungară care staționa între Nistru, Prut și Sbrut

pentru apărarea Bucovinei, a împiedecat-o. In-să, după zilele de luptă dela Lemberg, detașamente rusești de munte, mai multe mii de oameni, s'au așezat în marșuri pe potecile Carpaților. Peste ținuturile păduroase carpatine duc o rețea de linii ferate și șosele bune în câmpia ungară. După cum s'a anunțat până acum de acolo Rușii au ajuns pe 2 pasuri de munte până la granița ungară, peste Uzsok și Torony.

Strategia statelor aliate a determinat cursul luptelor în Galia în vederea că o mare putere armată rusească va fi opăcită pe câmpul de război din Galia și astfel armatele germane vor fi înlesnite ca să ia drumul spre Belgia și Franța. In-să nu trebuie să se uite că preponderanța numerică rusească a permis imperiului rusesc ca tot așa de puternice forțe ca și cele de pe linia de luptă împotriva Austro-Ungariei să trimită împotriva Rusiei de răsărit. Conform informațiilor oficiale și ordinului de armată al generalului comandant v. Hindenburg, împotriva forțelor germane cu mult mai slabe sunt trimise 11 corpuri de armată din armatele Naren și Njemen, 6 divizii de rezervă, 2 brigade de artilerie și 5 divizii de cavalerie. Socotind după împărțirea rusească de război care se practica la începutul operațiunilor, această armată e compusă din 650.000 oștari și soldați și 190.000 cal. („Berliner Tagblatt”) Maiorul E. Morath.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 5 Octomvrie 1914.

O scrisoare*).

Timișoara, 2 Oct. 1914.

Dacă găsești că e porivit Te rog să dai scrisoarea mea alăturată la lumina tiparului; poate ca foileton. Nu aș fi scris-o dacă nu îmi făcea deunăzi dl maior Brândușa reproșul că doamnele române din Timișoara nu se poartă așa de bine ca și altele; i-am răspuns că ale noastre tac și fac, fără să dea la gazetă ceace ni-se pare că e atât de mic pe lângă sacrificiile celor ce sunt afară și pentru cari ne torturează sufletul de când ne deschidem ochii și până când abea putem adormi de jalea lor. Dl maior mi-a zis că nu este o laudă ci poate un exemplu dacă scriem și noi ce se face, D-ta fă cum crezi; de fapt fiecare contribuie eu muncă și daruri, dar suntem puțini și Românii fac 50 la sută aproape în toate spitalele.

Mulțumesc administrației ziarului Dv. pentru jurnalele ce le trimite la Garnisons-Spial în schimbul celor 40 cor. trimise de mine. Mai am o rugămintă: în biroul de jurnale de aici rămân în fiecare zi câteva exemplare ce nu se pot vinde, și cari pentru Dv. nu mai au nici o valoare, dar pentru protejării mei sunt cel puțin cât hrana de toate zilele, Vă rog să dispuneți la birou ca să mi-le dea mie, și să-mi scrieți și mie câteva rânduri. Vă mulțumesc dinainte și Vă rog de o grabnică rezolvire.

Am scris la Praga, Zagreb și Turocz-Szt.-Márton după jurnale; până acum au răspuns numai din Praga: un singur exemplar, și avem vre-o 400 de cehi!

Primește, scumpe domnule redactor, mulțumirile mele și distinsse salutări.

Lucia Cosma.

Mica eroină. Ziarul „Alkotmány” scrie că printre răniții ajunși în 15 Sept. dela Lemberg la Budapesta era și o fetiță, poloneză de 12 ani, cu numele Henoch. Ea a săvârșit o faptă eroică ducând 5 zile dearândul apă soldaților noștri cari erau în foc. A fost grav rănită de un șrapnel și i-s'a amputat piciorul. Malestatea Sa a dăruit fetiței un lăntșor cu diamante și mamei ei o mie coroane, acoperind totodată și cheltuielile ce s'au făcut cu amputarea piciorului micii eroine.

Preoți în războiu. După cum scriu zfarele italiene, în armata franceză slujesc douăsprezece mii de preoți între cari și doi episcopi, făcându-și toți serviciul în linia de bătaie. În armata germană nu este nici un singur preot care să lupte la front, ci ca preoți de campanie își dezvoltă toți activitatea în spitale. Porunca

* Scrisoarea aceasta însoțise rândurile, pe cari le-am dat în fruntea numărului nostru de Duminecă. În lipsă de spațiu scrisoarea a rămas pe azi. Era mai frumoasă dacă o publicam în acelaș număr. Red.

Francezilor stă în contradicere cu învățăturile bisericii și este de neînțeles faptul că și episcopii au să îndeplinească slujbă ca oricare soldat de rând.

Nu răspândiți știri false. Ministrul de interne Sándor János a dat împotriva răspânditorilor de știri false următorul decret:

Tot mai des sosesc plângerile că, în legătură cu operațiunile de războiu se inventează și se răspândesc știri alarmante cari sunt potrivite să provoace neliniște și îngrijorări nemotivate în cercurile largi ale populațiunei.

Orice om serios trebuie să vază, că inventarea și răspândirea de știri false periclitează în mare măsură ordinea și liniștea publică, a căror menținere și promovare e o datorie dublă chiar în vremile aceste grele. Din cauza aceasta o presc rigoros inventarea și răspândirea acestor fel de știri, iar călcarea acestei opreliști o decretez în baza paragrafului 1 al Art. de lege XL din 1879 ca delict.

În consecință, acela care în legătură cu operațiunile de războiu:

1) inventează vre-o știre alarmantă sau răspândește astfel de știri false; sau

2) afirmă sau răspândește știri despre rănirea, moartea sau căderea în prinoare dușmană a vreunui soldat, fără ca să se fi convins despre veracitatea datelor din comunicatele oficiale sau din altă sursă, care eschide orice îndoială; sau

3) inventează orice altă știre sau răspândește știri false, cari sunt potrivite să deștepte teamă și panică vor fi pedepsiți la închisoare până la 15 zile închisoare și 200 coroane pedeapsă în bani.

Judecarea acestor delict e cade în sfera de competență a autorităților administrative ca judecătorii polițienești, iar pe teritoriul capitalei în sfera de competență a poliției de stat din Budapesta.

Medalii de pe vremea lui Constantin Brâncoveanu. Puțini sunt aceia cari la noi s'au ocupat de clasificarea științifică a medaliilor și monedelor, și mai ales puțini sunt aceia cari au avut gustul de-a face colecțiuni de acest fel. Cel ce scrie aceste știri a avut fericirea să trăiască de mic copil în casa tatălui său care era un colecționator pasionat de medalii, și de aceia nu fără o oarecare duioasă melancolie a timpurilor ce nu mai sunt, citesc revista interesantă ce o serie de amatori numismați o scot de câțva timp în București sub forma unei publicații semestriale și sub îngrijirea dlui Constantin Moisil, profesor secundar și numismat ajutor al Academiei Române.

Din interesantul număr ultim apărut, care conține articole de dnii M. Șutzu, general P. V. Năsturel, și C. Moisil, ne-a atras articolul acestuia din urmă, cu privire la medaliile de pe vremea lui Constantin Brâncoveanu.

Aceste medalii, — despre care ni se spune că au fost unul din cele 10 capete de acuzare a marelui voevod, deoarece își gravase chipul său pe ele, sunt de-o fineță, și de-o valoare artistică, despre care reproducerea grafică singură ne dovedește.

Acest gust de gravură, artistică, unit cu gustul arhitectonic, ce face din Brâncoveanu un adevărat factor artistic în progresul estetic ne arată încă odată că țara noastră a avut un trecut cultural care în mod greșit l'am ignorat prea mult. — (N. București).

Cuvinte arhieresti. Episcopia de Caransebeș a trimis următoarea circulară:

Onorată preoțime parohială! Statul ajutoară familiile rămase fără sprijin ale acelora, cari luptă pentru gloriosul nostru rege și pentru iubita noastră patrie.

Ca aceste ajutoare marimonioase să nu se cheltuiască pentru lucruri bagatele, ci să se folosească pentru susținerea familiei și îndeosebi a copiilor rămași fără sprijin părintesc, îndatorăm preoțimea noastră să controleze, că oare persoanele cari primsec acest ajutor îl și folosesc pentru susținerea copiilor sau nu?

Cu cuvinte rostite de pe amvonul sfintei biserici să îndemne credincioșii, ca banii primiți să-i adune și să-i crute pentru zile grele ce vor urma. Intrucât ar observa însă, că susținătorii copiilor ar manipula cu ușurătate ajutoarele primite, să facă arătare la comitetele fi-

liale ce s'au constituit pentru ajutorarea celor rămași acasă, ca apoi să se ia măsurile de lipsă pentru salvarea acestor copii rămași pe drumuri.

Preoțimea noastră să fie la înălțimea chemării atunci, când e vorba de moralitatea credincioșilor săi. — Caransebeș, în 17 Septemvrie 1914. Dr. E. Miron Cristea, episcop.

Ostașul român. Sergentmajorul Mușcă dela reg. 43 — care este împușcat în sold și e află de prezent în Caransebeș ca rănit — a fost distins de Maj. Sa cu „Medalia de aur pentru vitejie”, pentru vitejie dovedită în fața dușmanului.

Blăni pentru soldați! Biroul de ajutorare în războiu, publică următorul apel:

„Vitejii noștri soldați, mai ales cei ce luptă la nord, au în curând să mai lupte, afară de cel de până acum, cu un nou dușman, cu frigidă dela nord! Această luptă va fi tot atât de grea ca și cu dușmanul de mai înainte, numai că în lupta aceasta pot lua parte și veni întru ajutor și cei rămași acasă. Tocmai de aceea ne adresăm către obștea Ungariei, care și până acum a dat atâtea dovezi despre pofta sa de luptă.

Armata este bine ajustată, dar după ce din binefăcătoarea căldură nu este iarna în lăptosnici când destul, rugăm onoratul public, ca toate acele obiecte cu blăni, noi sau vechi, de care se poate lipsi să le trimită pentru soldați în Biroul de ajutorare în războiu (Budapesta IV, str. Vațului, nr. 38). Poșta primește aceste pachete pe deplin gratuit. Biroul de ajutorare primește cu drag blăni întregi (burzi), mănșoane (mufuri), pleptare, căciuli (clăbete), mănși, gulere de blană etc. și le utilizează și le prelucră după trebuință. Aceste cadouri foarte calde venite dela inimi bune, vor fi cel mai plăcut bun pentru vitejii noștri”.

Comunicatele sârbesti... Asemenea comunicatelor franceze, și acestea sunt discreditate binisor. Iată un specimen, ca ciudățenie:

Nis, 24 Septemvrie. — Trupele sârbe de muntene grece, cari merg spre Sarajevo, au ajuns la muntele Romania. Toată populațiunea primește trupele cu entuziasm; mulți se învoalează în rândurile noastre.

Pe frontul Zvornic-Loznitza ziua fa trecută fără nici o schimbare. Pe frontul Loznitza-Rach inamicul a atacat în noaptea de 24—25 un din detașamentele noastre în mai multe rânduri, însă a fost mereu respins cu energie. Pe frontul Mitrovița-Sabat au avut loc ciocniri.

Trupele noastre dela Belgrad au respins inamicul dela Ada-Tzigani și dela Ada-Mala, pricinuinđu-i mari pierderi.

S'au găsit între morți cadavrele unui locotent-colonel și a doi locotenteni austriaci. Pe frontul dunărean nu se semnalează nimic.

Patriotismul milionarilor. „Christlich-sozial Arbeiterzeitung” reproduce dintr'un apel al unui marcant personal următoarele: În Viena erau în anul 1912, 3809 milionari adică particulari, cari plătesc dare după un venit anual mai mare decât 40.000 coroane. Conform listelor de fasonare 419 particulari au venit anual peste 40.000 coroane, 267 peste 52.000 cor., 173 peste 60.000 cor., 115 peste 80.000 cor., 59 peste 100.000 cor., 29 peste 200.000 cor., 20 peste 250.000 cor., 24 peste 280.000 cor., 17 peste 290.000 cor., 6 peste 300.000 cor., 5 peste 500.000 cor., 5 peste 670.000 cor., 20 peste 1.000.000 cor., 7 peste 2.000.000 1 peste 3 milioane și jumătate cor., 1 peste 4 milioane și jumătate cor., 1 peste 5 milioane și jumătate cor., și în sfârșit unul a fasonat că are venit anual nici mai mult nici mai puțin decât 27 milioane coroane.

De-ar da acești milionari numai 5 procente din venitul lor anual pentru familiile sărace, a căror membri își varsă sângele pe câmpul de războiu, s'ar aduna în acest scop 32 milioane. De-ar ceda însă acelaș procent pentru aceleași scopuri din averea lor guvernul ar avea la dispoziție pentru ajutorarea săracilor 575 milioane coroane. În Viena s'au adunat pentru ajutorarea celor rămași acasă, 7 milioane coroane, cari iarăș au incurs în partea cea mai mare din buzunarele muncitorilor și funcționarilor mai mici”.

Redactor responsabil: Constantin Savu.